

Tajna Organizacja Nauczycielska na Ziemi Łosickiej

Tajna Organizacja Nauczycielska powstała w 1939r., bezpośrednio po utracie niepodległości. Jej celem było kształcenie młodego pokolenia Polaków w duchu patriotycznym i narodowym. Z narażeniem życia nauczyciele TON organizowali tajne komplety, na których kształciła się młodzież na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i licealnym. Powstały struktury organizacyjne. W dawnym powiecie siedleckim, w skład którego wchodziła Ziemia Łosicka, do czasu ukształtowania TON działało Prezydium Zarządu Oddziału Powiatowego ZNP. Wiceprezesem był Feliks Szponar – nauczyciel z Górek. W styczniu 1940r. powstała w Siedlcach Tajna Organizacja Nauczycielska. W styczniu 1942r. Centralna Komisja Oświaty i Kultury w Warszawie powołała Tajną Powiatową Komisję Oświaty i Kultury /TPKOiK/ w Siedlcach. W jej skład – z obecnego powiatu łosickiego - weszli: Dąbrowski Aleksander, Okniński Stefan, Ostrowicz Tadeusz, Pietruczuk Józef, Szponar Feliks. Komisja powołała delegatów gminnych do spraw tajnego nauczania. Delegatem na gminy Łosice i Świniarów został Okniński Stefan, na gminę Sarnaki Ostrowicz Tadeusz, na gminę Górkę Szponar Feliks, na gminę Olszanka Pietruczuk Józef, na gminy Kornica i Huszlew Dąbrowski Aleksander, na gminę Przesmyki Herbst Artur, na gminę Łysów Szymański Stanisław. W Łosicach działała Spółdzielnia Nauczycielska „Placówka”. Była ona placówką handlową, dzięki czemu pozwalała, nie budząc podejrzeń ze strony okupanta, na stałe kontakty nauczycieli i działaczy oświatowych oraz przedstawicieli TPKOiK. Przewodniczącym Rady Nadzorczej był Jan Czyżewski, a prezesami Feliks Szponar i Aleksander Dąbrowski. Na tajne komplety na poziomie szkół powszechnych w wymienionych gminach uczęszczało kilkudziesięciu uczniów. Znaczną grupę tworzyli uczniowie kształcący się na poziomie gimnazjalnym w Kornicy, Łosicach, Hadynowie, Sarnakach, Górkach. W Hadynowie wykładali profesorowie z uczelni warszawskich zrzeszeni w Wolnej Wszechnicy Polskiej. Organizatorem tych wykładów był Józef Pietruczuk, a uczestnikami okoliczni nauczyciele. Dzięki działalności i poświęceniu nauczycieli TON oświata nie zanikła. Tajne komplety opuszczali wykształceni ludzie. Po wojnie kontynuowali naukę w szkołach wyższego szczebla bądź na wyższych uczelniach. Za swoją pracę wielu nauczycieli oddało życie, wielu poddanych zostało okrutnym torturom, wielu zesłano do obozów koncentracyjnych. To dzięki nim polska oświata przetrwała mroczny okres okupacji. Tym, którzy przyczynili się do podtrzymania polskiej oświaty na właściwym poziomie należy się szacunek i pamięć.

Nauczyciele Tajnej Organizacji Nauczycielskiej na Ziemi Łosickiej

Lp.	Nazwisko i imię	Miejscowość/szkoła
1.	Bartoszuk Edward	Olszanka
2.	Borucińska Zofia	Niemojki
3.	Biernacki Józef	Hadynów
4.	Chemycz Daniel	Czeberaki
5.	Dąbrowska Helena	Kornica
6.	Dąbrowska Jadwiga	Bejdy
7.	Dąbrowski Aleksander	Kornica
8.	Dąbrowski Zygmunt	Bejdy
9.	Filigerowa Jadwiga	Sarnaki
10.	Gliwicz Helena	Wojnów
11.	Gliwicz Jan	Wojnów
12.	Gołąbek Władysław	Łosice
13.	Grabczyk Petronela	Sarnaki
14.	Herbst Artur	Przesmyki
15.	Ignaciuk-Terej Joanna	Ostromęczyn
16.	Kondera Czesław	Wojnów
17.	Korczak Jan	Wojnów
18.	Krawczyk Jan	Górki
19.	Król Edward	Kobylany
20.	Kruk Mieczysław	Sarnaki
21.	Kryński Stanisław	Kobylany
22.	Łopatniuk Antonina	Lipno
23.	Marciszewski Tadeusz	Sarnaki
24.	Markowska Franciszka	Szpaki
25.	Matyaszek Natalia	Przesmyki
26.	Matyaszek Stanisław	Przesmyki
27.	Okniński Stefan	Łosice
28.	Olczak Maria	Chłopków
29.	Ostrowicz Tadeusz	Platerów
30.	Pancerz Hipolit	Kamianki Lackie
31.	Pietruczuk Józef	Hadynów
32.	Popławski Jan	Szpaki
33.	Rampa Izidor	Sarnaki
34.	Rybak Ludwik	Popławy
35.	Sęczyk Bronisaw	Korczówka
36.	Skuratowicz Wacaw	Łosice
37.	Sokalska Irena	Łosice
38.	Sokalska Lucyna	Łosice
39.	Szponar Feliks	Górki
40.	Szponar Józefa	Górki
41.	Walczuk Weronika	Wojnów
42.	Wojciechowska Józefa	Kornica
43.	Wróbel Franciszek	Mężenin